

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

Ю.Г. Бочарова, Ю.Б. Лижник, О.О. Кравцов

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь: магістр

Кривий Ріг
2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

Ю.Г. Бочарова, Ю.Б. Лижник, О.О. Кравцов

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь: магістр

Затверджено на засіданні
кафедри економіки та міжнародних
економічних відносин
Протокол №14
від “15” червня 2022 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол № 11
від “30” червня 2022 р.

Кривий Ріг
2022

УДК 35.840.01

Ю.Г. Бочарова, Ю.Б. Лижник, О.О. Кравцов

Б 33 Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи [Текст]: для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка», ступінь «магістр»; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, економіки та міжнар. екон. відносин; Бочарова Ю.Г., Лижник Ю.Б., Кравцов О.О. Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2022. 11 с.

Методичні рекомендації розроблені для надання допомоги здобувачам вищої освіти, що навчаються за спеціальністю 051 «Економіка», освітньою програмою «Економіка трансформацій», у виконанні кваліфікаційної роботи. У методичних рекомендаціях сформульовано мету кваліфікаційної роботи, порядок її написання, вимоги до структури, оформлення роботи та підготовки до захисту.

© Бочарова Ю.Г., Лижник Ю.Б.,
Кравцов О.О., 2022
© Донецький національний
університет економіки й торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
2022

ЗМІСТ

1.	Нормативне підґрунтя виконання та захисту кваліфікаційної роботи	5
2.	Мета виконання кваліфікаційної роботи	5
3.	Організація процесу виконання та захисту кваліфікаційних робіт	7
4.	Структура та зміст кваліфікаційної роботи	8

1. НОРМАТИВНЕ ПІДРУНТЯ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Основними документами, які регламентують порядок організації процесу виконання та захисту кваліфікаційних робіт у Донецькому національному університеті економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, їх мету та завдання, а також вимоги щодо їх підготовки та захисту, є:

Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (Редакція станом на 25.09.2020).

Закон України «Про освіту» від 16.07.2019 р. № 10-р/2019.

Стандарт вищої освіти. Другий (магістерський) рівень вищої освіти. Ступінь «Магістр». Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 051 «Економіка». Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 04.03.2020 року №382.

Положення ДонНУЕТ про організацію освітнього процесу в Донецькому національному університеті економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського (П ДонНУЕТ 02.01-01-2020).

Положення ДонНУЕТ про кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти (П ДонНУЕТ 02.02-07–2020).

Положення ДонНУЕТ про запобігання та виявлення академічного плагіату (П ДонНУЕТ 02.02-10-2020).

Положення про екзаменаційну комісію (П ДонНУЕТ 02.01 - 06 - 2020).

Стандарт Університету «Вимоги до оформлення письмових робіт здобувачів вищої освіти», СТУ ДонНУЕТ 02.02 - 30 – 2020.

2. МЕТА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Відповідно до Положення ДонНУЕТ про кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти (П ДонНУЕТ 02.02-07-2020), кваліфікаційна робота – це самостійна робота здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання, що виконується на завершальному етапі здобуття першого або другого рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих результатів навчання вимогам стандартів вищої освіти.

Кваліфікаційна робота являє собою викладення результатів самостійного оригінального дослідження актуального питання в сфері економіки, що характеризується комплексністю і невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів економічної науки, досліджень та/або інновацій.

Метою кваліфікаційної роботи є відображення знань, вмінь та навичок здобувача ВО магістерського рівня, здобутих протягом періоду навчання, з особливим акцентом на компетентності відповідно освітньо-професійної програми «Економіка трансформацій»: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, що потребує досліджень та/або інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

Відповідно змісту освітньої програми, здобувачі вищої освіти через кваліфікаційну роботу демонструють:

- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність розробляти та управляти проектами;
- здатність спілкуватися, здійснювати професійну комунікацію державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність проводити дослідження на відповідному рівні;
- здатність до самовдосконалення;
- експертні навички;
- здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень;
- здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки;
- здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження;
- здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку;
- здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси;
- здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання;
- здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень;
- здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проектів у соціально-економічній сфері;
- здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем;
- здатність планувати і розробляти проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення;
- здатність аналізувати й оцінювати цифрові трансформації з позиції національних економічних інтересів, їх впливу на глобальну конкурентоспроможність суб'єктів мікро-, мезо- та макrorівнів;
- здатність використовувати конкурентні переваги діджиталізації економіки України, визначати найбільш ефективні цифрові інструменти та технології (технологій 3.0+ та 4.0, у т.ч. IoT, AI, Digital Twins, blockchain тощо) для оптимізації параметрів функціонування, підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання;

- здатність застосовувати інструментарій менеджменту змін, ідентифікувати становище економічних систем мікро-, мезо- та макrorівнів та визначати доцільні концепти управління стратегічними змінами;

- здатність виконувати оцінку зовнішнього та внутрішнього середовища стратегічних змін, визначати, оцінювати та проводити градацію зовнішніх та внутрішніх драйверів стратегічних змін;

- здатність застосовувати інструментарій ідентифікації та управління ризиками у різних сферах економічної діяльності, розробляти превентивні заходи, спрямовані на нівелювання ризиків, зменшення негативних ефектів їх прояву;

- здатність проводити форсайт-дослідження, ідентифікувати тенденції, що зароджуються, «Джокери», перспективні напрями трансформацій економічних систем мікро-, мезо- та макrorівнів.

Кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» виконуються за тематикою, запропонованою групою забезпечення освітньо-професійної програми «Економіка трансформацій» другого рівня вищої освіти та затвердженою рішенням кафедри економіки та міжнародних економічних відносин.

Зміст, мета та завдання кваліфікаційної роботи визначаються її темою.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Процес виконання та захисту кваліфікаційних робіт складається із 2 етапів: підготовчого та виконавчого.

На підготовчому етапі здійснюється:

1. Вибір теми кваліфікаційної роботи.

Відповідно до Положення ДонНУЕТ про кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти (П ДонНУЕТ 02.02-07-2020), теми кваліфікаційних робіт затверджуються на засіданні випускової кафедри та оприлюднюються на її сайті до 1 квітня поточного навчального року.

До 1 травня здобувачі вищої освіти мають можливість ознайомитися із тематикою кваліфікаційних робіт та узгодити тему із керівником кваліфікаційної роботи.

До 10 травня здобувачі вищої освіти подають на ім'я завідувача кафедри заяву, у якій просять закріпити за ними певну тему кваліфікаційної роботи. Здобувачі вищої освіти можуть запропонувати свою тему кваліфікаційної роботи за умови відповідного обґрунтування доцільності її розробки. При цьому необхідно враховувати, що назва теми кваліфікаційної роботи має бути актуальною, чіткою, лаконічною і в той же час найбільш повно відображати сутність та зміст питань, що розглядаються. Тема кваліфікаційної роботи має бути сформульована щонайбільше із 11 слів.

До 1 вересня наступного навчального року видається наказ по Університету про закріплення тем кваліфікаційних робіт, призначення керівників та консультантів.

2. Визначення та узгодження мети, формулювання основних завдань кваліфікаційної роботи.

3. Складання плану роботи над кваліфікаційною роботою та узгодження його із керівником.

4. Вивчення літератури й добір фактографічної інформації.

На виконавчому етапі:

1. Підготовка кваліфікаційної роботи відповідно до узгодженого із керівником плану із дотриманням основних вимог щодо її структури та змісту.

2. Перевірка кваліфікаційної роботи на запозичення.

3. Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі економіки та міжнародних економічних відносин, під час якого здобувачі ВО мають представити перед комісією кваліфікаційну роботу в роздрукованому, але не зшитому (зброшурованому) вигляді (відбувається за 3-4 тижня до захисту). Комісія обговорює основні положення кваліфікаційної роботи, надає рекомендації щодо удосконалення окремих розділів.

4. Допуск гарантом освітньої програми кваліфікаційної роботи до захисту. Кваліфікаційна робота допускається до захисту, якщо показник її оригінальності відповідає вимогам Університету, робота виконана із дотриманням існуючих вимог щодо змісту, структури, оформлення та строків виконання.

5. Захист кваліфікаційної роботи. Захист кваліфікаційної роботи відбувається на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії, графік роботи якої затверджує перший проректор. Захист супроводжується відповідним роздатковим матеріалом та презентацією.

Керівник кваліфікаційної роботи здійснює поточний контроль виконання роботи; видає завдання на кваліфікаційну роботу із календарним графіком її виконання. Основна відповідальність за зміст та результати написання кваліфікаційної роботи лежить на здобувачеві вищої освіти.

4. СТРУКТУРА І ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Структура кваліфікаційної роботи – це послідовність розташування її основних частин.

Основними частинами кваліфікаційної роботи є:

1. **Титульний аркуш.**

2. **Завдання на кваліфікаційну роботу**

3. **Реферат** – частина кваліфікаційної роботи, яка призначена для ознайомлення з кваліфікаційною роботою і вміщує коротку інформацію, яка розкриває сутність і зміст роботи.

Реферат включає інформацію про: об'єкт, предмет, мету та завдання кваліфікаційної роботи, методи / методику аналізу, а також його основні висновки та рекомендації. Обсяг реферату становить не більше 1 сторінки.

4. **Зміст** – частина кваліфікаційної роботи, яка відображає її структуру та містить інформацію про найменування та номери початкових сторінок усіх її частин, крім титульного аркуша.

5. Вступ. У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми, ступінь її розроблення, невирішені питання, мета кваліфікаційної роботи та її завдання, об'єкт (процес чи явище, що породжують проблемну ситуацію й обрані для вивчення) та предмет (це те, що знаходиться в межах об'єкта, становить науковий або практичний інтерес), методи. Обсяг вступу – 2-3 сторінки.

Таким чином, вступ до кваліфікаційної роботи має відповісти на наступні питання:

- 3.1. Що вивчається / досліджується у кваліфікаційній роботі?
- 3.2. Чому цю проблему / феномен важливо дослідити?
- 3.3. Що було відомо про цю проблему / феномен до того, як було розпочато виконання кваліфікаційної роботи?
- 3.4. Яким чином вивчається / досліджується проблема / феномен?
- 3.5. Як ця кваліфікаційна робота розвинула знання про проблему / феномен, які вивчаються?

6. Основна частина – частина кваліфікаційної роботи, у якій викладаються основні її положення. Інформація, що наводиться у основній частині кваліфікаційної роботи, має відповідати темі, меті та завданням дослідження, подаватися грамотно, науковим стилем. У тексті не повинно бути виразів типу: “я вважаю”, “мені здається”, “у нас прийнято” тощо. Замість них рекомендуються вирази: “вважається доцільним”, “як свідчить проведений аналіз” тощо.

Під час написання основної частини необхідно дотриматися основних принципів подання інформації:

Доказовість. Необхідно забезпечити наявність доказової бази щодо всієї інформації, яка наводиться у кваліфікаційній роботі, активно використовувати статистичні дані.

Селективність. Вся інформація, яка наводиться у кваліфікаційній роботі, має бути присвячені досягненню її мети та вирішенню завдань.

Помірковане цитування. Важливо не переобтяжувати текст цитатами, а наводити резюме або власні висновки із прочитаного. При цьому передавання авторської інформації має здійснюватися точно, але власними словами із обов'язковим посиланням на першоджерело.

Узагальнення та синтез. Кваліфікаційна робота має продемонструвати вміння здобувача вищої освіти узагальнювати великі обсяги інформації, роботи власні висновки, синтезувати / генерувати нові знання.

Домінанта власної позиції. Більша частина тексту кваліфікаційної роботи має відображати авторську позицію та висновки.

Обсяг основної частини – 30-35 сторінок.

Основна частина кваліфікаційної роботи умовно складається із таких елементів:

Теоретико-методичні основи досліджуваної теми (обсяг – 12-15 сторінок), які містять:

Аналіз та узагальнення теоретичних розробок з теми кваліфікаційної роботи. Дана складова основної частини кваліфікаційної роботи має містити інформацію про існуючі підходи до розуміння сутності явищ, процесів, які є

об'єктом аналізу кваліфікаційної роботи. Здобувач ВО повинен коротко представити огляд літератури досліджуваної теми та стисло хронологію історії проблеми. Це можуть бути монографії, статті, дослідницькі роботи, представлені в пресі або в Інтернеті. Важливо виявити та систематизувати думки різних світових авторів, вибрати теорії та концепції, які будуть використані для пошуку відповідей на питання дослідження; висловити та обґрунтувати думку щодо проблеми.

Опис методики, яка буде використовуватися для аналізу предмета кваліфікаційної роботи.

Аналітична частина (по об'єкту дослідження) передбачає вивчення, дослідження, аналіз проблеми та розробку альтернативних варіантів її вирішення (обсяг – 18-20 сторінок). Для аналізу об'єкта дослідження, а також для висновків та узагальнень застосовується методика та послідовність дослідження, визначені в теоретичній частині.

Ця частина кваліфікаційної роботи є найбільшою, зміст висновків та рекомендацій залежатиме від висновків, сформульованих в кінці цієї частини.

Висновки та рекомендації (10-15 сторінок). Ця частина кваліфікаційної роботи є найважливішою у магістерській кваліфікаційній роботі. У цій частині викладаються авторські пропозиції щодо розв'язання проблем, які були встановлені в результаті аналізу.

Даний розділ містить основні висновки та пропозиції дослідження, викладені в основному тексті кваліфікаційної роботи, рекомендує рішення проблеми та вказує простір для реалізації нових ідей. Кваліфікаційна робота магістра повинна містити висновки та рекомендації, які пов'язані між собою та остаточно показують, що мета та завдання досягнуті.

Список використаних джерел – частина кваліфікаційної роботи, яка містить інформацію про джерела літератури, використані під час написання кваліфікаційної роботи, відображає вміння здобувача вищої освіти ідентифікувати валідні, надійні та актуальні джерела інформації. Кожне включене у такий список джерело повинне мати відображення в тексті кваліфікаційної роботи, бути використане для її написання. Серед різних джерел інформації слід віддавати перевагу сайтам статистичних служб, міжнародних організацій, законам та іншим нормативно-правовим актам України та інших країн, монографіям, науковим статтям, навчальним посібникам. Необхідно звертати увагу на рік, яким датуються джерела інформації, віддаючи перевагу тим, які були опубліковані не пізніше 5 років тому. Оформлення списку використаних джерел здійснюється відповідно до ДСТУ 8302:2015.

Додатки – частина кваліфікаційної роботи, у якій можуть бути подані необхідні таблиці, рисунки, розрахунки тощо.

Навчальне видання

Бочарова Юлія Геннадіївна
Лижник Юлія Борисівна
Кравцов Олександр Олексійович

Кафедра економіки та міжнародних економічних зв'язків

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь: магістр

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 0,5.

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50005, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.
ДК № 4929 від 07.07.2015 р.